

ingediend op **2071** (2023-2024) – Nr. 2
22 maart 2024 (2023-2024)

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur,
Ruimtelijke Ordening en Energie
uitgebracht door Freya Perdaens

over het ontwerp van decreet

tot wijziging
van de wet van 28 december 1967
betreffende de onbevaarbare waterlopen,
de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening
van 15 mei 2009
en het decreet van 18 juli 2003
betreffende het integraal waterbeleid,
gecoördineerd op 15 juni 2018

Documenten in het dossier:
2071 (2023-2024) – Nr. 1: Ontwerp van decreet

Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie:

Voorzitter: Gwenny De Vroe.

Vaste leden:

Inez De Coninck, Andries Gryffroy, Freya Perdaens, Jeroen Tiebout, Wilfried Vandaele;

Bart Claes, Leo Pieters, Sam Van Rooy;

Stijn De Roo, Tinne Rombouts;

Steven Coenegrachts, Gwenny De Vroe;

Staf Aerts, Mieke Schauvliege;

Bruno Tobback.

Plaatsvervangers:

Annick De Ridder, Marius Meremans, Joris Nachtergaele, Axel Ronse, Nadia Sminate;

Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Wim Verheyden;

Robrecht Bothuyne, Brecht Warnez;

Bart Tommelein, Bart Van Hulle;

Johan Danen, Chris Steenwegen;

Hannes Anaf.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

1. Toelichting door minister Zuhal Demir	4
1.1. Hemelwater- en droogteplannen	4
1.2. Uitbreiding van het handhavingskader voor de waterketen	4
1.3. Afvalwaterzuivering bij bouwprojecten	4
1.4. Kleinere wijzigingen.....	5
2. Bespreking	5
2.1. Tussenkoms van Mieke Schauvliege	5
2.2. Tussenkoms van Tinne Rombouts	5
2.3. Tussenkoms van Freya Perdaens.....	6
2.4. Tussenkoms van Gwenny De Vroe.....	6
2.5. Antwoorden door minister Zuhal Demir	7
2.6. Aanvullende tussenkoms van Tinne Rombouts	8
2.7. Aanvullende tussenkoms van Mieke Schauvliege	8
3. Stemming	8
Gebruikte afkortingen	9

Op 19 maart 2024 besprak de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie het ontwerp van decreet tot wijziging van de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen, de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van 15 mei 2009 en het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018 (*Parl.St.* VI.Parl. 2023-24, nr. 2071/1).

1. Toelichting door minister Zuhal Demir

Minister *Zuhal Demir* licht het ontwerp van decreet toe. Het brengt wijzigingen aan in de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen, de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van 15 mei 2009 en het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid.

1.1. Hemelwater- en droogteplannen

Het ontwerp van decreet maakt werk van een van de acties uit de Blue Deal, namelijk meer hemelwater- en droogteplannen. Die worden per decreet verankerd. Vanaf 1 januari 2025 zijn die plannen een voorwaarde om nog Vlaamse rioolsubsidies te krijgen. Met de hemelwater- en droogteplannen ontwikkelen steden en gemeenten een integrale visie op het ter plaatse houden, hergebruiken, infiltreren, bufferen en traag afvoeren van hemelwater. In 2023 werd al een blauwdruk uitgewerkt. Alle gemeenten zijn hiermee aan de slag gegaan.

1.2. Uitbreiding van het handhavingskader voor de waterketen

Het ontwerp van decreet breidt het handhavingskader uit naar rioolbeheerders en de waterketen. Vanuit het principe van de integrale benadering is dit volgens de minister een logische keuze. De stok achter de deur moet de doorwerking garanderen van de stroomgebiedbeheerplannen. Lokale besturen en rioolbeheerders die goedgekeurde rioleringsinvesteringen op de lange baan schuiven, of gewoonweg onvoldoende inspanningen leveren om de rioleringszuiveringsgraad te verhogen, zijn gewaarschuwd. Bij onvoldoende resultaat zal Vlaanderen kunnen ingrijpen. Dat sluit aan op de gemeentelijke saneringsverplichting, die op 23 februari 2024 definitief werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering. De openbardienstverplichtingen voor het rioolbeheer werden daarin vastgelegd.

1.3. Afvalwaterzuivering bij bouwprojecten

Het derde luik van het ontwerp van decreet heeft te maken met afvalwaterzuivering bij bouwprojecten. Als een bouwproject meer afvalwater loost, moet dat worden gezuiverd. In de meeste vergunningen wordt dat principe al jaren gevolgd, maar niet overal. Daarom voorziet het ontwerp van decreet in een aanpassing van de VCRO. Als er in de straten nog geen riolering ligt die is aangesloten op een openbare waterzuivering, of als die riolering niet binnen de zes jaar is gepland, moet de initiatiefnemer van een gebouw met meer dan negen wonentiteiten of een verkaveling met meer dan twee kavels het afvalwater onmiddellijk zelf zuiveren. Zo wordt extra vervuilingdruk vermeden in het collectief te optimaliseren gebied.

Daarnaast blijft de bestaande regelgeving in het individueel te saneren gebied van toepassing. In die gebieden is een individuele zuivering verplicht bij nieuwe bebouwing. Met het ontwerp van decreet wordt ervoor gezorgd dat afvalwater wordt gezuiverd. Het principe waarbij de vervuiler betaalt, wordt toegepast. De weg naar zuiver water wordt versneld.

1.4. Kleinere wijzigingen

Het ontwerp van decreet bundelt nog een aantal kleinere wijzigingen in de waterwetgeving. Er komt een administratieve beroepsmogelijkheid tegen het verkrijgen of de weigering van een machtiging voor werken aan publieke grachten. Een dergelijk beroep bestond al voor de gerangschikte onbevaarbare waterlopen. Dat wordt nu ingevoerd voor publieke grachten. Er wordt voor gezorgd dat de rioolbeheerders gebruikmaken van de GAS-wet met de verklaring openbaar nut. Zo wordt er verder werk gemaakt van kortere doorlooptijden van rioleringswerken. Zowel de bouw als de exploitatie van een IBA-installatie kan deel uitmaken van de gemeentelijke saneringsverplichting. Dit kadert in de openbardienstverplichtingen voor individuele zuiveringsinstallaties. Die werden recent aangescherpt via het Saneringsbesluit.

Dit ontwerp van decreet toont volgens de minister aan dat de Vlaamse Regering werk maakt van een sterk en geïntegreerd waterbeleid. De voorgestelde wijzigingen versnellen de uitrol van de stroomgebiedbeheerplannen en de Blue Deal. De minister noemt dit een sterke stap voorwaarts.

2. Bespreking

2.1. Tussenkost van Mieke Schauvliege

Mieke Schauvliege is heel tevreden met de bepaling in artikel 4 dat er geen nieuwe woningen kunnen worden gebouwd zonder een aansluiting op de riolering, maar betreurt dat deze verplichting niet wordt opgelegd bij, bijvoorbeeld, grondige verbouwingen.

Ook de uiteindelijke juridische verankering in artikel 6 voor het opvangen van hemelwater en het opmaken van een droogteplan is een pluspunt. Er is echter niet bepaald tegen wanneer die plannen moeten worden opgemaakt en evenmin zijn er minimale doelstellingen. Dat betreurt het lid, want de bestaande plannen zijn al te vaak knip- en plakwerk, terwijl ze een instrument zouden kunnen zijn om op lokaal vlak effectief stappen vooruit te zetten in de droogtebestrijding.

Mieke Schauvliege merkt op dat er niet in een dwingende kwaliteitscontrole is voorzien op de hemelwater- en droogteplannen van de gemeenten. Er wordt enkel voorzien in de mogelijkheid tot een proces- en inhoudsbegeleiding vanuit de Vlaamse overheid. Het is onduidelijk of hier al een ontwerp van decreet voor beschikbaar is en of dit nog deze legislatuur zal gebeuren.

In artikel 8 wordt de subsidie voor rioleringen gekoppeld aan een hemelwater- en droogteplan. Het parlementslid pleit ervoor om deze koppeling te verbreden naar alle watergerelateerde investeringen.

Het is volgens haar wel een goede zaak dat in artikel 9 in een responsabiliseringsmechanisme voorzien wordt voor rioleringsbeheerders als blijkt dat de saneringsplichtigen te weinig inspanningen doen.

Mieke Schauvliege besluit dat het ontwerp van decreet goede punten bevat, maar dat veel punten onvoldoende zijn uitgewerkt om een hefboom te kunnen zijn in de strijd tegen droogte en overstromingen. De Groenfractie zal zich daarom onthouden.

2.2. Tussenkost van Tinne Rombouts

Tinne Rombouts is het ermee eens dat in het ontwerp van decreet een aantal stappen voorwaarts worden gezet. Ze meent dat het goed is dat lokale besturen een visie ontwikkelen op water- en droogtebeheer. Ze gaat er ook van uit dat de Vlaamse Regering nog een aantal specificaties zal geven voor de inhoudelijke uitwerking.

Ze vraagt welke impact een door de gemeenteraad goedgekeurd plan zal hebben op vergunningsplichtige activiteiten. Ze geeft het voorbeeld van bepaalde investeringen in watergevoelige gebieden die voor afwatering of buffering een effect kunnen hebben op aangrenzende percelen. Het commissielid stelt vast dat er weliswaar in een vorm van participatie voorzien moet worden bij de opmaak van de plannen, maar er is geen sprake van een openbaar onderzoek. Dat kan ook voor de tegenstelbaarheid van de plannen belangrijk zijn. In artikel 6, §3, 2°, staat echter wel dat de Vlaamse Regering nadere regels kan vastleggen voor het proces en de opmaak van de plannen. Betekent dit dat er toch nog in een openbaar onderzoek kan worden voorzien? Ze beklemtoont dat een eventueel openbaar onderzoek niet in de plaats kan komen van het participatieve proces voor de opmaak van de plannen. Een overleg tussen de verschillende actoren tijdens het planningsproces moet een evidentie zijn.

Indien minister Zuhail Demir meent dat niet in een openbaar onderzoek moet worden voorzien omdat een dergelijk plan niet als een gewenste beleidsmatige ontwikkeling moet worden gezien, vraagt het commissielid haar om deze visie te verduidelijken.

2.3. Tussenkomen van Freya Perdaens

Freya Perdaens hecht een grote waarde aan de verdere stappen die gezet worden voor de aansluiting op de riolering om tot een verdere stijging van de rioleringsgraad, en dus een grotere waterzuiveringsgraad, te komen.

Volgens haar biedt dit ontwerp van decreet een antwoord aan de lokale besturen die menen dat het niet nodig is om een hemelwater- en droogteplan op te maken. Ze hoopt dat in een volgende fase alle plannen op elkaar kunnen worden aangesloten. Ze is ook blij dat de CIW een blauwdruk heeft uitgewerkt en er in de afgelopen jaren verschillende initiatieven ter ondersteuning zijn geweest.

Freya Perdaens vindt de koppeling van de plannen aan een mogelijke blokkering van de financiële middelen voor de invulling van de gemeentelijke saneringsverplichting eveneens een waardevolle maatregel.

2.4. Tussenkomen van Gwenny De Vroe

Volgens *Gwenny De Vroe* bevat het ontwerp van decreet heel veel goede zaken. Haar fractie zal het dus zeker goedkeuren. Toch heeft ze nog een aantal vragen.

De SERV en de Minaraad vroegen om verbouwingen of uitbreidingen van een bestaand gebouw dat een woongegelegenheid bevat, mee te nemen in de voorwaarden voor de omgevingsvergunning bij het verkavelen van de gronden. In het antwoord van de regering leest men dat de focus ligt op het vermijden van de impact van een bijkomende vervuilingdruk als gevolg van nieuwe woongegelegenheden. Men wil die bijkomende vervuilingdruk vanaf het begin opvangen en dit specifiek vanaf tien woongegelegenheden. Een verbouwing of uitbreiding van een bestaand gebouw is per definitie niet gekoppeld aan een bijkomende vervuilingdruk, zo staat er te lezen.

Hoe zouden bestaande gebouwen hun potentiële en onnodige vervuilingdruk kunnen vermijden als ze niet goed aangesloten zijn op een waterzuiveringsinstallatie? Waarom is daar niet in een individuele optie voorzien? Hoe is men op die grens van exact tien woningen gekomen?

Wat de financiering betreft, loopt er een uitgaventoetsing voor de subsidie voor gemeentelijke riolen. Daarnaast loopt er ook nog een andere studie binnen de CIW over de financiering van het waterbeleid. Wanneer mag men die resultaten verwachten? Het lijkt de spreker alleszins nuttige informatie om een goed beleid te voeren.

Freya Perdaens verwees naar de hemelwater- en droogteplannen. Voor Gwenny De Vroe is dat een belangrijk visiedocument, dat heel veel gemeenten ter harte nemen. Voor een goed waterbeleid in Vlaanderen moet elk lokaal bestuur zo'n plan hebben. Hoeveel gemeenten hebben intussen zo'n plan en welke gemeenten hebben dat momenteel niet?

De opvolging van de hemelwater- en droogteplannen zorgt voor een extra personeelsdruk. Hoeveel extra vte's zullen daarvoor worden ingezet? Ook de extra toezichthoudende taken die aan ambtenaren worden gegeven, zijn voor Gwenny De Vroe belangrijk. Het kan naar verluidt zelfs leiden tot een stopzetting van de aanwending van financiële middelen en is dus een zware sanctiebevoegdheid. In welke mate komt dat toe aan de toezichthoudende ambtenaren? Welke ambtenaren zullen specifiek die bevoegdheid krijgen? Gwenny De Vroe vindt het een verregaande maatregel dat die ambtenaren beslissen over het stopzetten van een financieringskanaal waar toch op gerekend wordt. Hoe ziet de minister de praktische uitwerking daarvan?

2.5. Antwoorden door minister Zuhal Demir

Minister *Zuhal Demir* antwoordt dat er al een 76-tal gemeenten een hemelwater- en droogteplan hebben. Via dit ontwerp van decreet stuurt men de rapportering bij, om sneller en vollediger te zijn.

In de gemeentelijke bevraging midden 2023 gaf ruim een vierde van de gemeenten die rapporteerden, aan dat ze al beschikken over een hemelwater- en droogteplan. Van de overige gemeenten die rapporteerden, gaf 72 procent aan dat het proces voor de opmaak van een hemelwater- en droogteplan loopt of binnen enkele maanden wordt opgestart. De overgrote meerderheid van de gemeenten heeft dus al zo'n hemelwater- en droogteplan of is daarmee bezig.

Het zijn de gemeentes die het hemelwater- en droogteplan goedkeuren, stelt de minister. Het ontwerp van decreet voorziet in een verplichte goedkeuring door de gemeenteraad.

De verbouwingen zijn niet gevat, omdat die in de gemeentelijke reductiedoelstellingen zitten. De nieuwe regelgeving richt zich op de bijkomende vervuilingdruk. Het wegwerken van de bestaande vervuilingdruk zit in de doelstellingen voor de uitbouw van de rioleringen door de rioolbeheerders.

Wat de timing betreft, mikt men op 1 januari 2025.

Voor een toegang tot de andere watergerelateerde subsidies is een decretale verankering nodig, antwoordt de minister. Met dit ontwerp van decreet komt die er. Zodra de decretale verankering er is, kunnen de subsidiereglementen van watergerelateerde subsidies daarop worden afgestemd. Het Departement Omgeving en de VMM werken momenteel de volledige lijst uit.

Wat de handhaving betreft, zijn de straffen dezelfde als die voor drinkwater. Ze zijn bepaald in het besluit van de Vlaamse Regering van 13 mei 2011. De straffen worden door het parket gevorderd op basis van een pv. Daarnaast zijn er ook administratieve geldboetes mogelijk bij het niet-naleven van de openbaredienstverplichtingen. Ze hebben een vork tussen 375 en 750 euro.

De minister komt bij de vraag van Tinne Rombouts. Hemelwater- en droogteplannen werken niet rechtstreeks door in vergunningen. Een openbaar onderzoek is daarom dus ook niet opgelegd, in tegenstelling tot bij een RUP. Het is de taak van een lokaal bestuur om zelf te bekijken hoe men dat participatief organiseert. Dat is ook meegenomen in de memorie van toelichting van het ontwerp van decreet, als antwoord op de adviezen.

2.6. Aanvullende tussenkomst van Tinne Rombouts

Tinne Rombouts las al in de memorie van toelichting dat de hemelwater- en droogteplannen niet doorwerken. Ze hoopt dat expliciet zal worden aangegeven dat de hemelwater- en droogteplannen niet als beleidsmatig gewenste ontwikkelingen kunnen worden beschouwd. Dat lijkt haar niet meer dan logisch. Lokale investeringen hangen immers af van de beslissing van een lokaal bestuur om die al dan niet gefaseerd aan te pakken. Die beslissing mag de burger niet belemmeren.

Het commissielid ziet de minister instemmend knikken en leidt daaruit af dat het inderdaad niet als een beleidsmatig gewenste ontwikkeling kan worden beschouwd en dus ook geen effect kan hebben op een vergunning.

2.7. Aanvullende tussenkomst van Mieke Schauvliege

Mieke Schauvliege ziet in deze discussie haar opmerkingen bevestigd. De hemelwaterplannen zijn er wel, maar ze zijn geen dwingend plan waarop men kan worden afgerekend, maar eerder een ideetje. Ze hoorde cd&v er zelfs voor pleiten om ze niet te beschouwen als beleidsmatig gewenste ontwikkeling. Zo kan men de wetgeving volschrijven met ideeën en intenties die niet kunnen worden afgedwongen. Waar is men dan mee bezig?

3. Stemming

Ter stemming gelegd worden achtereenvolgens artikel 1 tot en met 17 en het ontwerp van decreet tot wijziging van de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen, de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van 15 mei 2009 en het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018 (*Parl.St.* VI.Parl. 2023-24, nr 2071/1) in zijn geheel aangenomen met 9 stemmen bij 1 onthouding.

Gwenny DE VROE,
voorzitter

Freya PERDAENS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

CIW	Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid
GAS	gemeentelijke administratieve sanctie
IBA	individuele behandeling van afvalwater
Minaraad	Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen
pv	proces-verbaal
RUP	ruimtelijk uitvoeringsplan
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
VCRO	Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
vte	voltijdsequivalent / voltijdequivalent